

Dodenherdenking

Toen ik vertelde dat ik gevraagd was om hier vandaag te spreken zei mijn buurvrouw:

Jij? Dat zijn toch altijd mannen, die dat doen.

Klopt, zei ik. Ik ben de eerste vrouw. Ze willen ook weleens een ander perspectief.

Jij wel, zei mijn buurvrouw. Wat weet jij nou van de oorlog? Wat ga jij daar doen?

Worstenbroodjes uitdelen?

Toen stond ik even met mijn mond vol tanden.

Want als ik eerlijk ben, ik weet ook niks van de oorlog.

Ik ben zo iemand die weg zapt als er oorlog op tv is.

Ik vind het leven veel te mooi en oorlog kost zoveel levens...

Ik ben ook niet opgegroeid met een besef van oorlog

Mijn ouders waren te jong om hem te hebben meegemaakt

En mijn oma is te vroeg overleden om erover te vertellen

Dus wat moet ik zeggen? Ik, die het leven zo liefheeft.

Om een beter beeld te krijgen ben ik gaan kijken naar de lijst met Brabantse gesneuvelden op de site van het Brabants Historisch Informatie Centrum

En ik was nog niet halverwege de 'A' toen ik plots begreep dat ik veel meer weet van de oorlog dan ik dacht

Want precies dat 'leven', waar ik zo van hou, dat is waar het om gaat

Die eindeloze rij Brabantse jongens, mannen én vrouwen die voor ons zijn gestorven

Dat zijn stuk voor stuk levens die in de knop zijn gebroken

Mensen vol passie en ambitie die nooit meer thuis zijn gekomen

Die dat leven niet af hebben kunnen maken

Die nooit op hun oude dag terug hebben kunnen kijken op een voltooid leven

Die nooit een echte Brabantse contente mens zijn geworden

Dat zijn de mensen die we vandaag gedenken

Maar we gedenken nog veel meer

We gedenken ook de leegte die ze achterlieten

De leegte in de levens van hun moeders, vaders, zussen, broers, vrouwen en vaak kinderen

Elk van die gesneuvelden, elk van die namen, liet een enorm gat achter bij de mensen om hem heen. Ontwrichtte een familie, een gezin, liet mensen huilen, rouwen, levenslang

terugverlangen naar een geliefde die nooit meer thuis komt

Nu ken ik persoonlijk niemand die in een oorlog is gesneuveld.

Maar ik ken wel mensen van wie we veel te vroeg afscheid moesten nemen

Een goede kennis die op haar 61ste een fataal hartinfarct kreeg.

Hoe haar gezin achterblijft, haar man alleen staat. Zoveel onbegrip, zoveel pijn, zoveel verdriet...

Daarom kan ik me heel goed verplaatsen in Johanna Geertruda van Oorschot, de vrouw van

soldaat Antoon van den Akker. Antoon werd in 1940 tijdens een vluchtpoging door de

Duitsers doodgeschoten. Hoe kreeg Johanna het nieuws dat haar man was overleden? Hoe

vertelde ze het aan haar kind? Hoe gingen de ouders van Antoon om met dat verdriet? Ik was

er niet bij. Maar ik weet wat er bij mijn vriendin gebeurde en ik voel de pijn van de

nabestaanden van Antoon.

Frans Aarts uit Bergen op Zoom was derde stuurman aan boord van het koopvaardijship *S.S. Kota Tjandi*. Op 30 april 1943 werd dat schip getorpedeerd door een Duitse onderzeeër. Het zinkt binnen zes minuten en Frans sterft als hij een paar andere opvarenden het leven redt. Frans is 30 jaar geworden. Weet ik wat zijn vader Cor en moeder Maria hebben gevoeld toen ze dat bericht kregen? Weet ik hoe zijn zus Berta en zijn broer Cor zich voelden bij het feit ze hem nooit konden bezoeken in zijn zeemansgraf?

Ik denk het wel. Want iemand die me zeer na staat verloor bij de ramp met de MH-17 haar neef en heel zijn gezin, haar zus verloor haar zoon, schoondochter en 2 kleinkinderen. Veel Nederlanders kennen of kenden iemand in dat vliegtuig. Ik denk dat we ons collectief verscheurd hebben gevoeld bij al die levens die op zo'n zinloze brute manier uit ons leven zijn gerukt. Dus kan ik de pijn voelen van de nabestaanden van Frans Aarts. Ik denk het wel.

Ons pap was een theaterman. Hij had een minutieus draaiboek voor zijn begrafenis geschreven, waarin bijna per seconde stond aangegeven wat er moest gebeuren. En iedereen die een rol heeft gespeeld in zijn leven was erbij. Het was een onvergetelijk afscheid. Dat had ons pap mooi geregeld.

Sjef Adriaansen uit Woensdrecht kon niks meer regelen. Sjef was Engelandvaarder. Hij kwam terug naar Nederland als spion voor de geallieerden, werd verraden en is uiteindelijk in de paniek van Dolle Dinsdag gefusilleerd in Kamp Vught. Waar hij ligt begraven weten we niet. Zijn ouders, zijn tweelingzus Sjan en zijn elf andere broers en zussen hebben zijn lichaam nooit terug gezien. Geen afscheid, geen dienst, geen mooie woorden. Dat is oorlog.

En zo kan ik doorgaan, want bij al die namen op die eindeloze lijst horen gezichten en verhalen. Verhalen van jongens die naast je hadden kunnen wonen, bij je in de klas hadden kunnen zitten, of met wie je stiekem achter het fietsenhok je eerste zoen had uitgewisseld. Jongens die hun leven gaven en hun belofte nooit waar hebben kunnen maken.

Dan is er tot slot nóg een groep die ik onder de aandacht wil brengen vandaag. Want we gedenken, in mijn ogen, niet alleen de soldaten die zijn gesneuveld, we moeten ook aandacht hebben voor de jongens die het hebben overleefd. Dat waren de gelukkigen, zou je zeggen. Maar ook hun levens zijn voor altijd veranderd. Ze hebben dingen gezien die niemand zou moeten zien. Veel van hen blijven over met PTSS of andere klachten. En dat werkt ook door in het leven van hun vrouwen en kinderen. Mijn zwager is uitgezonden. Ik weet hoe moeilijk hij het heeft. Laten we ze niet vergeten.

Nu zullen er ongetwijfeld mensen zijn die zeggen: Hoe kun je het op een moment als dit nou niet over de Oekraïne hebben. Dat heb ik bewust niet gedaan. Ik hoef het woord 'Oekraïne' namelijk maar uit te spreken en deze hele speech is overbodig. In dat ene woord zit alle waanzin van de oorlog besloten. Blinde verwoesting, zinloze doden, verscheurde gezinnen, miljoenen ontheemde mensen... je kunt er met je verstand niet bij. Ik ga het er verder ook niet over hebben, die beelden spreken voor zichzelf, daar kan Christel de Laat uit Schijndel niet tegenop. Ik kan alleen mijn eigen verhaal vertellen

Dus om nog één keer terug te komen op de vraag van mijn buurvrouw:

Wat weet jij van de oorlog?

Ik weet alles van de oorlog. En elke keer dat ik erover nadenk breekt het mijn hart

Dus laten we al deze Brabantse gesneuvelden elk jaar blijven herdenken

Om ons eraan te herinneren dat vrijheid niet vrijblijvend is
Dat elk leven vervlochten is met tientallen, misschien wel honderden anderen
Dat iedereen die we verliezen een leegte achterlaat die we nooit meer kunnen invullen
En laten we elke dag vieren hoe bijzonder het leven is